

CONTROLUL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN ASUPRA MEDIEI TIMIȘORENE ÎN ANII '70 AI SECOLULUI AL XX-LEA

Vasile Rămneanțu*

Cuvinte cheie: presă, radio, Timișoara, anii 1970–1977, control, PCR

Keywords: press, radio, Timișoara, 1970–1977, control, PCR

În ciuda relativei liberalizări din perioada 1965–1971, media românească a rămas sub controlul Partidului Comunist Român, exercitat în special prin organele de cenzură.¹ În acest context, planul de măsuri adoptat de către Secretariatul Comitetului județean Timiș al PCR în ședința din 15 iunie 1970 se referea la modul în care se asigura eficiența articolelor publicate în presa județeană. Conform acestuia, redacțiile ziarelor urmau să întocmească lunar și să înainteze Secretariatului Comitetului județean o sinteză asupra articolelor critice la care nu s-au primit răspunsurile necesare sau au fost date soluții formale, superficiale, neînsoțite de măsuri corespunzătoare pentru lichidarea neajunsurilor semnalate.

Totodată, comitetele municipale, orașenești, comunale de partid, precum și organizațiile PCR din instituții, întreprinderile industriale, unitățile agricole trebuiau să controleze permanent felul în care organele sau persoanele vizate răspundeau articolelor critice din presă, trăgând la răspundere pe cei care nu respectau prevederile legale în această privință. Periodic, Colegiul județean al PCR împreună cu Secția de propagandă, cea organizatorică, Comisia economică a Comitetului județean și conducerile ziarelor urmau să întreprindă controale asupra modului cum erau rezolvate semnalele critice ale publicațiilor, a atitudinii cadrelor față de criticile aduse, concluziile fiind supuse dezbaterilor în ședințele cu activul de partid. Totodată, Colegiul județean al PCR avea sarcina

---

* Universitatea de Vest Timișoara, b-dul Vasile Pârvan, nr. 4, e-mail: vasileramneantu@yahoo.com

¹ Arhivele Naționale ale României (ANR), *PCR și intelectualii în primii ani ai regimului Ceaușescu (1965–1972)*, A. Pavelescu, L. Dumitru, eds. (București, 2007), 1–2; 241–243; 254–255; 266–267.

de a chema la ordine persoanele cu munci de răspundere care nu manifestau o poziție principală, partinică față de criticile justificate din presă.²

Pe de altă parte, redacțiile ziarelor și Studioul de radio Timișoara aveau sarcina de a întocmi, cu sprijinul secțiilor Comitetului județean de partid, un plan de măsuri complex privind pregătirea profesională și educarea partinică a tuturor lucrătorilor din presă, cuprinzând expuneri, lecții-dezbateri, seminarii, indicarea de bibliografie, întâlniri cu secretarii Comitetului județean al PCR, cu cadre de conducere din diverse sectoare etc. Colegiile de redacție ale ziarelor trebuiau să exercite un control permanent asupra documentării pe teren a redactorilor, fiind necesară și îmbunătățirea muncii de verificare a datelor și a faptelor cuprinse în articole, prin consultarea organelor de stat și de partid competente. De asemenea, studiile, analizele și informările privind dezbaterile care aveau loc în Comitetul județean al PCR, precum și în Biroul și Secretariatul acestuia și care tratau problemele ce trebuiau să-și găsească oglindirea în presă, erau puse la dispoziția redacțiilor spre informare³, urmând ca principalele articole cu conținut critic să fie aprobate de către secretarii Comitetului județean PCR Timiș.⁴ Suntem de părere că prin ultima indicație se puteau cenzura unele critici la adresa unor factori de decizie importanți. Mai trebuie amintită și măsura luată prin care redactorii publicațiilor timișorene au fost repartizați, pentru îndrumare și control, liderilor locali de partid.⁵

În același an pe care îl analizăm, Secția de propagandă a Comitetului județean al PCR Timiș a elaborat materialul referitor la “Unele aspecte ale educației patriotice în coloanele ziarului *Neue Banater Zeitung*”. Se sublinia faptul că activul Sectorului presă a studiat materialele publicate în decembrie 1969 și ianuarie 1970, ajungându-se la următoarele concluzii: “deși în perioada respectivă nu a apărut nici un articol care să prezinte tezig problemele educației patriotice, se poate aprecia că ele ocupă un spațiu larg în coloanele ziarului”, fiind evident efortul redacției îndeosebi în direcția cultivării în rândul cititorilor a dragostei față de locurile natale, față de frumusețile și bogățiile acestora, de tradițiile de luptă comună ale populației bănățene, indiferent de naționalitate, precum și de marile cuceriri ale socialismului. De asemenea, au apărut numeroase articole care se refereau la obiceiurile laice ale populației șvăbești, la personalitățile medicale din Banat (români sau germani), a continuat publicarea de

² Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Timiș (SJANT), *fond Comitetul județean PCR Timiș*, d. 42/1970, f. 5.

³ *Ibid.*, 6.

⁴ *Ibid.*, 7.

⁵ *Ibid.*, 4. Astfel, cunoscuții ziariști Dumitru Mărgineanu, Ioan Arieșanu și Nicolae Pârvu au fost subordonați primului-secretar Mihai Telescu; mai răspundeau de oamenii din presă Darie Trifon, Trandafir Cocărlă, Ioan Zahiu.

reproduceri după cunoscutul pictor Ștefan Jager, precum și fotografii ale unor monumente arhitectonice, însoțite de comentariile specialiștilor. În numeroase articole era prezentată și ideea înfrățirii oamenilor muncii români, germani, maghiari și sârbi din provincie.⁶ În articolul “Un studio multinațional de lirică” se pleda pentru realizarea unui studiou în care să fie citite poezii în limbile română, germană, maghiară și sârbă.

Documentul surprinde și aspecte negative din munca redacțională a ziarului bănățean în limba germană, cum ar fi faptul că din cele 46 de cărți recenzate, doar 4 se refereau la lucrări în limba română. Totodată, erau comentate în cronici doar spectacolele puse în scenă de către Teatrul german, activitatea celorlalte teatre timișorene fiind reflectată doar în scurte informări. Se atrăgea atenția și asupra faptului că predominau materialele referitoare la activitatea culturală, științifică, școlară și universitară, ziarul având încă puțini colaboratori care să se ocupe de industrie și agricultură. Nu era suficient prezentată nici ideea patriotismului și frăției în muncă, nefiind stimulată activitatea comună a oamenilor muncii de diferite naționalități în viața artistică și culturală. Se propunea publicarea, periodic, a unor reportaje speciale dedicate acestor probleme, într-o formă sau alta ele putând fi tratate în suplimentul *Pipatsch* și neapărat în paginile destinate elevilor, tineretului, studenților. De asemenea, era indicat să se publice periodic materiale mai ample despre realizările din România.⁷

La 14 octombrie 1970, o notă venită de la secția Presă a CC al PCR anunța autoritățile județene că o echipă a televiziunii *Stern TV* din RFG sosea în Timișoara, având aprobarea să filmeze la Teatrul german, precum și diferite exterioare din oraș. Se preciza că echipa televiziunii vest-germane realiza “un film documentar referitor la conviețuirea naționalităților conlocuitoare din România”. Jurnaliștii vest-germani urmau să fie primiți de către primul secretar al județului, Mihai Telescu, acesta informându-i despre “aspecte ale rezolvării problemei naționale din județ, ale frăției și unității oamenilor muncii indiferent de naționalitate în domenii variate ale activității sociale” din Timiș.⁸

Anul 1971 a adus schimbări majore în domeniul ideologic și, implicit, în presă și radio-televiziune, prevăzându-se creșterea rolului conducător al PCR în toate domeniile de activitate politico-educative, combaterea influențelor burgheze, a mentalităților retrograde, străine principiilor eticii comuniste și spiritului de partid.⁹ În acest sens, la începutul lunii iulie 1971, liderul comunist român Nicolae Ceaușescu a prezentat documentul intitulat “Propuneri

⁶ Ibid., 1.

⁷ Ibid., 2–3.

⁸ Ibid., 8.

⁹ Vasile Rămneanțu, “Scriitorii-Securitatea-Partidul”, *Banatica* 28 (2018): 827.

de măsuri pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii”, care a fost aprobat în unanimitate de către membrii Comitetului Executiv al CC al PCR în ședința din 6 iulie. În acesta se sublinia necesitatea creșterii rolului presei în propagarea largă a pozițiilor ideologice ale partidului, a principiilor etice de conviețuire socială, în combaterea fermă a influențelor ideologiei burgheze¹⁰ și a mentalităților retrograde de orice fel. Presa trebuia să cultive mai mult figura înaintată a muncitorului devotat “trup și suflet cauzei socialismului, propășirii patriei”. Urma să se asigure orientarea politică fermă, în special a publicațiilor cultural-artistice, în direcția promovării artei și literaturii socialiste militante și a combaterii tendințelor de rupere a creației de realitățile socialiste, de publicul larg al oamenilor muncii. În privința radioului și televiziunii, trebuia să sporească rolul educativ al tuturor emisiunilor, acestea urmând a se adresa în mai mare măsură maselor largi ale publicului spectator, în special muncitorilor și țăranilor, asigurându-se totodată prezența mai frecventă a acestora în emisiuni. Se preconiza o mai viguroasă selecție a producțiilor artistice difuzate de radioteleviziune, promovându-se cu precădere filme, piese de teatru, spectacole muzicale din repertoriul național și, îndeosebi, din cel nou, socialist. Totodată, se va asigura un echilibru rațional în politica de repertoriu, astfel încât să fie judicios reprezentate opere valoroase din țările socialiste, precum și lucrări reprezentative din patrimoniul culturii universale, cu un profund caracter social și o poziție filosofică progresistă. În același timp, urmau a fi eliminate producțiile care cultivau idei și principii străine filosofiei și moralei socialiste, spiritul de violență, modul de viață burghez, mentalități nocive pentru educația tineretului.¹¹ Radioul și televiziunea aveau menirea de a stimula creația de cântece patriotice, muncitorești, precum și difuzarea acestora în rândul populației, organizând, în acest sens, concursuri de creație și interpretare, spectacole speciale etc. În privința emisiunilor de satiră și umor, acestea trebuiau îndreptate contra fenomenelor negative din societate, de pe pozițiile politicii PCR, eliminându-se producțiile de prost gust și dăunătoare sau confuze din punct de vedere ideologic.¹²

La expunerea prezentată la Consfătuirea de lucru cu activul de partid din domeniul ideologic și al activității politice și cultural-educative, Nicolae

¹⁰ Nicolae Ceaușescu, *Propuneri de măsuri pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii* – 6 iulie 1971. Expunere la Consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative, 13, www.cnsas.ro/surse_PdCR_PMR_PCR.html, accesat la data de 25 iulie 2019.

¹¹ Ibid., 14.

¹² Ibid., 15.

Ceașescu atrăgea atenția că presa era un instrument al PCR și trebuia să servească răspândirii politicii partidului în toate domeniile de activitate. Urmău a fi luate un șir de măsuri contra oricărui spirit liberalist care lăsa posibilitatea să apară concepții care nu serveau educației socialiste și comuniste, iar gazetele și revistele literare trebuiau să fie în întregime comuniste.¹³

În privința gazetarului din presă, acesta devenea un activist de partid în acest domeniu de activitate. În vederea pregătirii noilor gazetari, cât și pentru perfecționarea celor care activau în presă, era necesară reînființarea școlilor politice de gazetari, liderul comunist constantând slăbirea preocupării pentru pregătirea “cadrelor de gazetari comuniști”.¹⁴

În urma acestor hotărâri, Secretariatul CC al PCR a decis (9 iulie 1971) un plan de măsuri pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice și cultural-educative¹⁵, care în domeniul presei prevedea întărirea conducerilor redacțiilor cotidienele centrale și locale, a publicațiilor periodice cultural-artistice; întărirea conducerii Direcției Presei și îmbunătățirea compoziției de cadre; organizarea unui curs cu o durată de un an la Academia “Ștefan Gheorghiu” pentru redactori din presa centrală și locală, a cărui absolvire va constitui o condiție pentru angajarea sau menținerea acestora în presă, cursuri de pregătire pentru redactori din presa locală urmând a avea loc și la școlile interjudețene de partid; întocmirea de către toate redacțiile a unor planuri proprii de măsuri pentru aplicare indicațiilor conducerii de partid cu privire la ridicarea activității politico-ideologice.¹⁶

Plenara CC al PCR din 3–5 noiembrie 1971 a consfințit măsurile din domeniul ideologic discutate în vara aceluși an. În expunerea prezentată cu acest prilej, Ceaușescu evidenția că radioteleviziunea trebuia să pună în centru emisiunilor problemele educației socialiste, pe calea undelor urmând să fie propagate mărețele idealuri ale socialismului, politica internă și externă a României, știința și arta înaintată și biciuite fără cruțare moravurile retrograde.¹⁷ Ziarele și revistele aveau aceeași datorie în privința educației socialiste, având sarcina să promoveze cu curaj experiența înaintată, să critice obiceiurile și moravurile înapoiate, să asigure exprimarea oamenilor muncii din toate domeniile de activitate, presa devenind astfel un puternic instrument în dezvoltarea democrației socialiste, în afirmarea principiilor eticii și echității socialiste.¹⁸

¹³ Ibid., 76.

¹⁴ Ibid., 78.

¹⁵ ANR, PCR și intelectualii, 303.

¹⁶ Ibid., 305.

¹⁷ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate – mai 1971-februarie 1972*, vol.6 (București: Editura Politică, 1972), 677. www.cnsas.ro/surse_PdCR_PMR_PCR.html, accesat la 26 iulie 2019.

¹⁸ Ibid., 678.

În cadrul ședinței din 6 decembrie 1971 a Biroului Comitetului județean al PCR Timiș a fost analizată activitatea presei județene de partid, a sarcinilor acesteia în urma programului adoptat de către conducerea PCR privind îmbunătățirea activității ideologice și politico-educative în masă. Cu acest prilej s-a decis ca Secția de propagandă a Comitetului județean al PCR și redacțiile ziarelor să pună în centrul preocupărilor lor înfăptuirea măsurilor pentru o mai deplină reflectare a activității organizației județene a PCR, a modului cum se transpuneau în realitate hotărârile organelor județene, a vieții economice, sociale, politice și culturale a județului. Pentru îmbunătățirea conținutului presei județene, planurile trimestriale ale ziarelor erau puse la dispoziția membrilor Biroului Comitetului județean al PCR, iar observațiile și propunerile acestora urmau să fie centralizate și comunicate colegiilor de redacție de către secretarul cu probleme de propagandă. Secretarii Comitetului județean de partid, ceilalți membri ai Biroului acestuia erau solicitați să semneze articole în presa județeană, valorificând publicistic materialele supuse analizei Biroului sau Secretariatului.¹⁹ De asemenea, redacțiile vor urmări creșterea ponderii materialelor semnate de către colaboratorii din afara redacției (muncitori, țărani, intelectuali, tineri), iar secretarii Comitetului județean vor organiza, cel puțin odată pe trimestru, întâlniri cu redactorii șefi sau colectivele secțiilor de specialitate în vederea stabilirii unor măsuri concrete pentru îmbunătățirea modului de tratare a problemelor ce stăteau în fața organelor și organizațiilor de partid.

Periodic, pe probleme mai importante, urmau a fi organizate întâlniri ale primului secretar al Comitetului județean al PCR Timiș cu redactorii șefi ai ziarelor și Studioului de radio. Conducerea Secției de propagandă județeană avea sarcina de a sprijini birourile organizațiilor de bază și colegiile de redacție în vederea perfecționării stilului și metodelor de muncă ale acestora și, concomitent cu informarea periodică a redacțiilor asupra sarcinilor ce stăteau în fața Comitetului județean de partid, secția trebuia să aibă în vedere dezbaterea problemelor majore ale muncii redacționale, analiza conținutului învățământului politic și profesional, a activității unor secții sau cadre de ziariști pe linia îndeplinirii hotărârilor Comitetului județean. O atenție sporită era acordată în acest sens activității ziarelor *Neue Banater Zeitung* și *Szabad Szo*.²⁰ Până la 15 ianuarie 1972 urma să se revadă și să se “împrespăteze” rețeaua de corespondenți voluntari, iar ziarele și Studioul de radio trebuiau să organizeze, cel puțin o dată pe lună, întâlniri și consfătuiri cu cititorii și corespondenții voluntari. Colegiile de redacție vor fi lărgite cu un număr de 7–9 muncitori, țărani, intelectuali, din

¹⁹ SJANT, *fond Comitetul județean Timiș al PCR*, d. 45/1971, 4.

²⁰ *Ibid.*, 5.

rândul celor mai buni corespondenți și colaboratori, iar componența acestora trebuia aprobată de către Secretariatul comitetului județean al PCR.

Pe de altă parte, Secția de propagandă va prezenta Secretariatului Comitetului județean de partid o notă cu privire la necesitatea apariției ziarului *Drapelul roșu* într-un număr de ediții în 6 pagini, document ce va fi trimis spre aprobarea CC al PCR. De asemenea, aceasta va prezenta Secției de presă a CC al PCR propuneri cu privire la modalitatea transmiterii simultane și în limba germană a materialelor oficiale.²¹

Secția de propagandă va studia și prezenta Secretariatului Comitetului județean de partid recomandări cu privire la periodicitatea apariției gazetei *Banatske Novine* și va urmări modul în care se răspundea la criticile apărute în presă, intervenind activ pentru sporirea eficienței materialelor de acest fel (urmau ca cei care nu răspundea criticilor din presă să fie chemați la ordine, prin intermediul organelor de partid).²²

În documentul intitulat "Informare asupra conținutului presei de partid în lumina sarcinilor ce se desprind din Programul adoptat de conducerea partidului cu privire la îmbunătățirea activității ideologice și politico-educative de masă" se preciza că în județul Timiș existau 4 ziare și Studioul de radio Timișoara, care aveau o largă audiență. Astfel *Drapelul roșu* apărea în peste 53.000 de exemplare, fiind unul dintre ziarele județene cu cele mai mari tiraje, *Neue Banater Zeitung* era tipărit în 12.000 de numere, *Szabad Szo* în 10.000 de exemplare, iar *Banatske Novine* avea un tiraj de 3000 de numere. Autoritățile de partid apreciau că ziariștii de la *Drapelul roșu* au reușit să realizeze într-o bună măsură un judicios echilibru tematic, în strânsă legătură cu preocupările Comitetului județean al PCR, iar unele progrese pe linia diversificării tematicii și a modalităților gazetărești de tratare a acesteia era întâlnită și la *Neue Banater Zeitung*, al cărui tiraj a crescut considerabil în ultimii ani. În noul format în care apărea în acel moment, *Szabad Szo* și-a conturat un profil mai apropiat de cerințele îmbinării caracterului formativ cu cel de informație operativă a cititorului, remarcându-se progrese și în conținutul gazetei săptămânale *Banatske Novine*, care dispunea de rubrici și pagini speciale ce se adresau unor categorii largi de cititori.

Conducerea Studioului de radio a trecut la realizarea unei noi scheme de emisiuni, care reflecta tot mai fidel activitățile politice, economice, sociale și cultural-artistice din județele Timiș, Caraș-Severin și Arad, remarcându-se prezența vie a studioului în promovarea folclorului românesc și al naționalităților conlocuitoare.²³ Dar rezultatele obținute nu erau la nivelul cerințelor și

²¹ Ibid., 6.

²² Ibid., 7.

²³ Ibid., 8–9.

posibilităților de care dispunea presa județeană, dezbaterile arătând că erau pe deplin valabile și pentru ziarele care apăreau la Timișoara aprecierile liderului comunist român Nicolae Ceaușescu cu privire la slăbirea spiritului muncitoresc, a principialității revoluționare comuniste în activitatea depusă, impunându-se întărirea caracterului partinic, militant, al tuturor articolelor și emisiunilor în vederea creșterii aportului presei la educarea maselor în spiritul idealurilor clasei muncitoare, al patriotismului și internaționalismului proletar, al frăției tuturor celor ce muncesc indiferent de naționalitate, în activitatea de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate. În acest sens, în toate redacțiile au fost întărite secțiile care se ocupau de problemele vieții de partid și activității organizațiilor de masă.²⁴

Era subliniat faptul că nivelul de combativitate al ziarelor nu era cel dorit, existând neajunsuri la rubrica “Viața de partid”, în cadrul căreia au fost publicate multe articole schematice, “șablonarde”, cu puternic iz formalist, lipsite de finalitate în perfecționarea stilului și metodelor de muncă ale organelor și organizațiilor de partid.²⁵ Presa județeană nu a luat o poziție clară, principială față de curentele reacționare în filosofie, estetică, precum și față de doctrinele politice apologetice, de proveniență occidentală, neexistând o preocupare constantă, susținută nici față de problemele de muncă și viață ale tineretului muncitoresc și sătesc, pentru îndrumarea organizațiilor UTC. Ziarele mai aveau încă mult de făcut și în privința formării unei opinii publice intransigente față de manifestările de încălcare a principiilor etice ale societății socialiste (față de cei care atentau la proprietatea socialistă, comiteau abuzuri și ilegalități, trăiau o viață ușoară fără muncă, manifestau atitudini nedemne în relațiile cu turiștii străini).²⁶

Din punct de vedere cultural, ziarele și Studioul de radio au analizat, în numeroase articole și emisiuni, repertoriul teatrelor timișorene, insistând asupra necesității realizării unor spectacole străbătute de un puternic mesaj de idei, care să contribuie la educarea politică și estetică a oamenilor muncii.

Deși într-o mai mică măsură, ziarele nu au pierdut din vedere nici instituțiile muzicale a căror activitate era oglindită în rubrici permanente, în cronici de concert și interviuri, iar Studioul de radio a transmis în direct numeroase concerte, însoțite de explicațiile necesare. Dar a fost acordată o slabă atenție conținutului repertoriilor formațiilor corale, promovării cântecelor revoluționare și de masă.

Publicațiile au atribuit un spațiu mai larg literaturii publicându-se articole scrise de o serie de scriitori de prestigiu – români, germani, maghiari, sârbi

²⁴ Ibid., 10.

²⁵ Ibid., 12.

²⁶ Ibid., 13.

– care și-au exprimat adeziunea deschisă față de ideile directoare ale programului adoptat de către Comitetul Executiv al CC al PCR. Redacțiile au avut în vedere și dezbateră critică a unor aspecte ale creației literar-artistice, dar nu se putea afirma că a fost lichidată practica din trecut, când în multe dintre cronicile publicate nu a fost întâlnită o poziție fermă, principială, față de neajunsurile unor lucrări literare și plastice. În fața acestei situații, redactorii care lucrau în secțiile culturale aveau datoria de a promova un și mai accentuat spirit de partid în tratarea problemelor vieții artistice, în susținerea liniei generale a PCR privind conținutul operelor de artă. În dezbateră problemelor literare și ale artei trebuiau atrași atât creatorii cât și cititorii sau ascultătorii ale căror opinii să fie publicate sau transmise în cadrul unor rubrici și emisiuni speciale.

O apreciere pozitivă a modului cum se oglindeau în presă activitățile culturale de masă o constituia faptul că s-a acordat atenție promovării unor dezbateri asupra aspectului educativ al manifestărilor artistice de amatori.²⁷ Era evidentă preocuparea redacțiilor pentru tratarea problemelor instructiv-educative din școli și facultăți, dar au fost puține articole, adeseori monotone, care s-au referit la relațiile dintre școală și producție, la orientarea profesională a elevilor sau la organizarea atelierelor școlare. Se aprecia că doar tratând cu competență, în forme publicistice atractive, aspectele educației comuniste în școli și facultăți, subliniind rolul formativ al muncii și cultivând dragostea față de muncă, sentimentul răspunderii și dragostea față de patrie și partid, articolele vor avea eficiența scontată.

S-a acordat un spațiu insuficient problemelor activității științifice, a realizărilor cercetătorilor timișoreni, precum și combaterii unor neajunsuri discutate în cadrul Biroului Comitetului județean al PCR Timiș cu privire la legătura dintre cercetare și producție.

În general, era realizată satisfăcător cerința prezentării operative a evenimentelor internaționale, a poziției PCR și a statului român față de marile probleme internaționale în publicațiile *Drapelul roșu* și *Szabad Szo*. În schimb, existau neajunsuri în această privință la *Neue Banater Zeitung*, unde activitatea externă se rezuma la o singură pagină format mic (tot atât spațiu cât se acorda și sportului), ziarul nereușind astfel să oglindească principalele evenimente mondiale. Totodată erau prezentate într-un mod nesatisfăcător “racile capitaliste” și îndeosebi situația din RFG, unde în ultimul timp au avut loc puternice mișcări revendicative.²⁸ În această privință, se constata o îmbunătățire substanțială a activității ziarului *Banatske Novine* care, apărând o dată pe săptămână, era nevoit să asigure publicarea unor comentarii competente asupra principa-

²⁷ Ibid., 14.

²⁸ Ibid., 15.

lelor evenimente internaționale. În consecință, toate ziarele timișorene trebuiau să-și sporească aportul la explicarea politicii externe a PCR și a statului român, atrăgând în acest scop un număr mai mare de colaboratori competenți.

Făcând un prim bilanț, după 5 luni de la elaborarea documentelor din iulie, se putea constata faptul că presa județeană a demarat o serie de acțiuni în spiritul programului de îmbunătățire a activității ideologice, și-a întărit caracterul partinic, militant, trebuind însă să-și îmbunătățească programele tematice privind activitatea ideologică și politico-educativă.²⁹ Pe de altă parte, organizațiile de partid, colegiile de redacție nu au asigurat permanența acțiunilor de pregătire politică și profesională, deși o parte dintre redactori, îndeosebi cei tineri, aveau un nivel ideologic scăzut, din care cauză le lipsea discernământul în aprecierea faptelor, în tratarea angajată, militantă a fenomenelor de viață din România, precum și a curentelor de idei din lumea capitalistă. La Studioul de radio unii dintre tinerii reporteri au făcut presiuni pentru promovarea unor creații minore, lipsite de mesaj, ale muzicii occidentale. În document se menționa că au fost selectați pentru Facultatea de ziaristică din cadrul Academiei “Ștefan Gheorghiu” cinci “tovarăși, majoritatea muncitori din industrie”.

Pe linia Filialei Uniunii Ziariștilor a fost elaborat un plan de acțiune privind însușirea de cunoștințe profesionale, organizarea de dezbateri, întâlniri cu cadre de partid și de stat, cu diverși specialiști, iar în fiecare redacție funcționau cercuri de învățământ profesional, precum și de studiere a problemelor făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate. Trebuia să existe mai multă răspundere atât pentru conținutul cât și pentru nivelul publicistic al fiecărui articol și al fiecărei emisiuni, în același scop fiind necesară atragerea a cât mai mulți scriitori în rândurile colaboratorilor permanenți, cei mai buni urmând a fi cooptați în colegiile lărgite. Scriitorii puteau și trebuiau să fie mai des solicitați la redactarea de reportaje literare – gen deficitar în presa județeană –, în care să se vorbească “în chip convingător despre oamenii zilelor noastre”.³⁰

Deoarece în toate redacțiile exista un număr de cadre plafonate, fără perspectivă, colegiile de redacție trebuiau să-și stabilească sarcini concrete privind îmbunătățirea colectivelor, probleme deosebite existând în acest sens la *Szabad Szo* și la Studioul de radio, unde erau și un număr de posturi neocupate. În aceste condiții, colegiile de redacție urmau să prezinte Secretariatului Comitetului județean al PCR, până la 30 ianuarie 1972, o analiză a perspectivelor fiecărui cadru redacțional în parte, precum și propuneri de cadre pentru completarea posturilor vacante.

Se considera că pentru realizarea acestei sarcini trebuia pornit de la lărgirea

²⁹ Ibid., 16.

³⁰ Ibid., 17.

colectivelor de corespondenți și colaboratori din rândul muncitorilor, activiștilor de partid și de stat, specialiștilor, altor oameni ai muncii, cu temeinice cunoștințe politice, cu stagiul în activitatea productivă și talent gazetăresc, care să se afle în atenția colegiilor de redacție în vederea încadrării acestora în redacțiile respective și a absolvirii Facultății de ziaristică de la Academia “Ștefan Gheorghiu”. Pe baza indicațiilor Secretariatului Comitetului județean al PCR urma ca până la sfârșitul trimestrului I din anul 1972, redacțiile să recruteze corespondenți și colaboratori din principalele unități productive și din instituții, “iar periodic Secția de propagandă a Comitetului județean de partid să analizeze situația rețelei de corespondenți și colaboratori, modul cum acționează redacțiile în vederea atragerii acestora la elaborarea ziarelor și a realizării emisiunilor radio”. Se impunea și îmbunătățirea controlului asupra tematicii și conținutului materialelor publicate, o mai mare exigență față de modul în care redactorii șefi, colegiile de redacție își îndeplineau sarcinile ce le reveneau, trebuind asigurat fiecărui număr de ziar, fiecărei emisiuni de radio un caracter mobilizator, eficient.³¹

“Nota privind măsurile ce urmează a fi luate pentru îmbunătățirea conținutului emisiunilor Studioului de radio Timișoara, pe baza concluziilor analizei ședinței din 3 aprilie 1972 a Secretariatului Comitetului județean Timiș al PCR”, stabilea drept sarcină conducerii Studioului îmbunătățirea conținutului emisiunilor pe teme economice și tratării acestora în spiritul hotărârilor conducerii partidului. Un spațiu mai mare trebuia alocat tratării problemelor educării tineretului, în special al celui muncitoresc și sătesc.³² Până la 30 iulie 1972 urmau să fie completate toate posturile vacante din schema studioului cu ingineri și economiști, care să aibă un profil moral-politic și o pregătire profesională corespunzătoare, cu înclinații pentru activitatea de radio.

În perspectiva creării unui nucleu de televiziune era prevăzută selectarea cadrelor tehnice corespunzătoare, pe viitor angajarea fiecărui redactor urmând a fi aprobată de către Secretariatul Comitetului județean, iar a personalului tehnico-administrativ de către conducerea Secției județene de propagandă. Pe de altă parte, conducerea Studioului, împreună cu conducerea Filialei Uniunii ziaristilor, va elabora un program de perspectivă pe perioada 1972–1975 pentru perfecționarea pregătirii profesionale a cadrelor redacționale, iar în acest scop va fi solicitat și sprijinul conducerii Comitetului de Radio și Televiziune. Secțiile de propagandă și organizatorică ale Comitetului județean PCR, Biroul Comitetului municipal Timișoara de partid, vor sprijini organizația de partid a Studioului în vederea creșterii influenței acesteia în întreaga activitate redacțională și, în mod

³¹ Ibid., 18.

³² Ibid., d. 45/1972, 1.

deosebit, în direcția educării comuniste a cadrelor. În această direcție urma să se intensifice munca politică-educativă pentru primirea în partid a celor mai merituoși jurnaliști și tehnicieni.³³

Redacția Studioului, cu sprijinul comitetelor municipale, orășenești și comunale de partid, avea îndatorirea de a-și lărgi rețeaua de corespondenți din principalele unități industriale, agricole, de construcții, transporturi, comerț, social-culturale, urmărind și o mai bună cuprindere geografică a teritoriului județelor Timiș, Arad și Caraș-Severin. Periodic urmau să se desfășoare consfătuiri cu corespondenții din diverse localități, întreprinderi etc., iar rețeaua de corespondenți, completată, trebuia supusă aprobării conducerii Secției de propagandă până la sfârșitul trimestrului II al anului 1972. În scopul evitării unor paralelisme cu emisiunile posturilor centrale de radio și televiziune, colegiul de redacție avea atribuția de a elabora programul emisiunilor, pe care îl supunea apoi aprobării conducerii Comitetului de radio și televiziune, ținând seama de necesitatea lărgirii informațiilor politice în toate emisiunile și în special la cea în limba sârbă.³⁴

În altă ordine de idei, Secția de propagandă împreună cu Comitetul județean de cultură și educație socialistă, Consiliul sindical județean și Consiliile județene ale oamenilor muncii aparținând naționalităților conlocuitoare va urmări selecționarea și pregătirea formațiilor artistice de amatori, pentru ca programele acestora să întrunească toate condițiile pentru a fi înregistrate și transmise în emisiuni, urmărindu-se îndeosebi îmbunătățirea activității formațiilor de muzică populară sârbă și germană, precum și promovarea folclorului autentic.

Conducerea Studioului, exercitându-și rolul de stimulator al creației literar-artistice originale, avea menirea de a extinde activitatea cenaclului de teatru radiofonic în limba germană și de a înființa un cenaclu similar pentru emisiunea în limba română, organizându-se și acțiuni menite să încurajeze creația literară și muzicală.

Pe baza măsurilor recomandate în informarea Secției de propagandă, în dezbaterile și în concluziile ședinței Secretariatului Comitetului județean al PCR, colegiul de redacție, împreună cu Biroul organizației de bază, avea obligația de a întocmi un program de perspectivă vizând perfecționarea tuturor laturilor activității redacționale, care urma să fie supus aprobării Secretariatului Comitetului județean al PCR și conducerii Radioteleviziunii Române. De asemenea, se prevedea publicarea, cu regularitate, a programelor emisiunilor în presa județeană.

³³ Ibid., 1-2.

³⁴ Ibid., 3.

Secția Gospodăriei de partid a Comitetului județean avea sarcina de a soluționa unele probleme sociale ale personalului Studioului de radio, respectiv accesul la unele unități aflate în subordinea acesteia: cantina, dispensarul medical și creșa.³⁵

Comitetul județean al PCR Timiș a elaborat în cursul anului 1972 și o "Informare cu privire la conținutul emisiunilor Studioului de radio Timișoara (decembrie 1971-martie 1972)", în care se preciza că un colectiv al Comisiei de propagandă, în care au fost atrași activiști de partid și de stat, cadre didactice din învățământul universitar și de cultură generală, specialiști din industrie și agricultură, oameni de cultură și artă, ziariști, a efectuat un control multilateral a activității Studioului. Cu acest prilej s-a constatat că în structura generală a programelor care se difuzau în limbile română, germană și sârbă, "partea vorbită ocupa 40%, iar cea muzicală 60%, iar din totalul timpului destinat săptămânal emisiunilor vorbite, cele mai multe erau dedicate industriei și agriculturii, urmate de cele consacrate vieții literare și cultural-artistice, tineretului, problemelor social-cetățenești, comentariilor pe teme politice, sprijinirii, prin consultații și alte materiale, a celor ce studiau în învățământul de partid, precum și activității științifice". În același timp, o parte a programelor erau destinate informării operative asupra evenimentelor din viața economică și social-politică din cele trei județe, explicării legilor și altor acte normative, prezentării unor personalități, emisiunilor de divertisment etc. Activității din industrie și construcții îi erau consacrate două emisiuni speciale săptămânale: "Gazeta economică" și "Curierul economic", precum și rubricile: "Graficul investițiilor" și "Introducerea sistemului informațional", informații pe această temă regăsindu-se și în rubricile de actualitate.

În structura programelor muzicale, locul preponderent era ocupat de muzica populară (circa 60%), fiind transmise și emisiuni de muzică ușoară, concerte simfonice, muzică de operă și operetă³⁶.

Erau, în general, bine orientate și emisiunile pe probleme agrare, dar o deficiență comună a rubricilor privind industria și agricultura, ca și a altora care dezbăteau teme economice, o constituia faptul că nu reușeau întotdeauna să pătrundă în esența fenomenelor economice, să explice convingător politica economică a PCR, sensurile măsurilor adoptate de către partid pentru perfecționarea conducerii și planificării economice, întărirea disciplinei contractuale etc. Adeseori, redactorii erau simplii înregistrații ai faptelor, fără a exercita un rol activ în dezbateră profundă și totodată captivantă a problemelor abordate. În aceste condiții, în tratarea problemelor agrare trebuiau depuse eforturi mai

³⁵ Ibid., 4.

³⁶ Ibid., 12–13.

mari pe linia diversificării tematicii, cât și a îmbogățirii modalităților de prezentare radiofonică vie, interesantă, a vieții satelor.³⁷

Se cerea, totodată, un plus de operativitate, precum și o tematică mai largă, cultivarea mai intensă a genurilor radiofonice specifice privind problemele cetățenești în cadrul emisiunilor în limbile germană și sârbă.

Studioului i se solicita o prezență mai activă în viața ideologică a județului, rubricile pe teme ideologice și politice (de ex. “Documentarul politic”) trebuind să li se asigure un conținut mai bogat de idei pentru a putea pătrunde cu mai multă eficiență în conștiința ascultătorilor. Era necesară întărirea contribuției în vederea creării unei opinii de masă intransigente față de o serie de fenomene ca individualismul, parazitismul, lipsa de grijă față de avutul obștesc, bacșișul etc., iar în cadrul emisiunilor pe teme educative trebuiau abordate mai des probleme ca promovarea spiritului de demnitate națională, de stimă și respect pentru marile realizări ale poporului român etc. Pentru combaterea mentalităților înapoiate, retrograde, se impunea a fi mai bine folosite și emisiunile de divertisment, al căror conținut era prea general.

În ansamblu, activitatea Studioului în privința educării tineretului, îndeosebi al celui școlar și universitar, în spiritul idealurilor socialismului era pozitivă, fiind demnă de relevat și acțiunea secției în limba sârbă care, coordonându-și programul cu cel al posturilor centrale, transmitea în fiecare sâmbătă o reușită emisiune dedicată copiilor.³⁸ Era necesar însă să fie mai larg oglindită activitatea turistică la toate cele trei emisiuni, în vederea cunoașterii de către tineri a frumuseților țării, a realizărilor socialiste. De asemenea, trebuiau atrași un număr mai mare de tineri la practicarea sportului, iar în acest sens se impunea o substanțială îmbunătățire a emisiunilor sportive, care în multe cazuri nu depășeau cadrul informării ascultătorilor asupra rezultatelor competiționale.

Se considera a fi necesar să se găsească și locul cuvenit unei emisiuni care să se adreseze exclusiv cadrelor didactice, fiind util să se acorde un spațiu mai mare și cercetării științifice, cele 20 de minute dedicate săptămânal acestui domeniu fiind insuficiente pentru importanța acestei activități desfășurate în Timișoara și în celelalte centre industriale ale Banatului. Trebuia urmărit și modul cum erau materializate rezultatele obținute în cercetarea științifică. Concomitent cu oglindirea preocupărilor din domeniul cercetării tehnice – care își găseau un spațiu relativ larg – era necesară o popularizare mai mare a activității cercetătorilor din domeniul agrar, al fizicii, matematicii, medicinei, științelor sociale și umaniste. Era de dorit ca, bizuindu-se pe sprijinul unor cadre de înaltă

³⁷ Ibid., 14.

³⁸ Ibid., 15–16.

competență, redacția să-și propună un program mai amplu “pentru propaganda cunoașterii științifice în vederea combaterii misticismului”.

În programul radioului “se evidenția prezența sistematică a fenomenului cultural”, căruia îi erau dedicate atât emisiuni speciale, de profil, cât și un număr mare de informații, care consemnau principalele evenimente ce aveau loc în viața cultural-artistică, profesionistă și amatoare din regiune. Astfel, cu sprijinul unor colaboratori competenți, au avut loc în cadrul rubricilor destinate literaturii dezbateri de pe poziții ideologice și estetice ferme, precum “Literatura și actualitatea” sau “Muncitorul – personajul central al prozei noastre”.³⁹

Erau, de asemenea, transmise cu regularitate emisiuni de versuri, judicios selecționate, atât din operele clasice, cât și ale poezilor contemporani, inclusiv timișoreni, fiind promovată și creația unor începători. Aceasta însă trebuia realizată cu mai multă exigență întrucât unele dintre poeziile care se difuzau aveau vădite carențe de ordin estetic, redacția neintervenind cu critici stimulative, nuanțate, care să contribuie la îndrumarea autorilor.

Printre preocupările Studiului se număra și cunoașterea de către ascultători a valorilor dramaturgiei naționale, pentru educarea estetică a ascultătorilor fiind inaugurată o emisiune lunară “Teatrul nostru românesc” susținută de reputatul actor Gheorghe Leahu, care se cerea întregită și cu lucrări din dramaturgia bănățeană, precum și cu alte aspecte ale vieții teatrale din Banat. Totodată se contura tot mai pregnant profilul unei emisiuni teatrale în limba germană, fiind de remarcat și încercările redacției, ca odată cu prezentarea marilor valori ale dramaturgiei clasice și contemporane, să promoveze creațiile originale, realizate conform exigențelor teatrului radiofonic și “abordând o tematică de cea mai mare actualitate”. În același timp, trebuiau depuse eforturi pentru lărgirea cercului de dramaturgi care activau în cenaclul existent pe lângă studiou.

Merite apreciabile existau în privința consemnării, comentării și popularizării creației populare de pe meleagurile bănățene, dar se recomanda ca expunerile despre folclor realizate de către cadre de o înaltă calificare să îmbrace un caracter mai accesibil, ținând seama că acestea trebuiau să se adreseze unui cerc larg de ascultători și nu numai specialiștilor.

Emisiunii “Colocviul artelor”, bogată în informații privind cele mai diverse manifestări de ordin artistic, îi lipsea însă, cu mici excepții, curajul abordării unei problematice de profunzime, impusă de activitatea diversă a teatrelor, filarmonicilor, a celorlalte instituții artistice din Banat. Nu a avut loc, de exemplu, o dezbateră aprofundată, eficientă cu spectatorii (muncitori, țărani, tineri, oameni de artă privind problemele de conținut ale creației din instituțiile muzicale. Se impunea) și acordarea unei atenții sporite creației plastice deoarece expozițiile

---

³⁹ Ibid., 17.

organizate au fost palid consemnate în “articolașe de serviciu”, care nu au contribuit la educarea estetică a ascultătorilor. Un caracter mai analitic, de dezbatere vie, pe o tematică largă, trebuia să i se confere și emisiunii “Studioul artistului amator”, fără a fi neglijată latura informativă a acesteia, în acel moment predominantă.

Organele județene de partid au fost preocupate în perioada pe care ne-am propus să o cercetăm și de pregătirea politico-profesională a celor care și-au desfășurat activitatea în media timișoreană. Astfel, în documentul intitulat “Informare asupra situației cadrelor în presa județeană de partid”, se arăta că redacțiile ziarelor județene dispuneau, în general, de un fond de cadre corespunzător. Astfel, 88 de ziaristi aveau studii superioare sau urmau cursurile a unor facultăți, 28 aveau studii medii sau erau în curs de finalizare a acestora, doar 5 fiind absolvenți ai școlii generale de 7 ani sau ai școlilor profesionale.

Situația pe redacții se prezenta astfel:

Publicația	Ziariști	Membrii PCR	Studii superioare sau în curs	Studii medii	Școli profesionale sau liceu neterminat
Drapelul roșu	23	23	22	1	-
Neue Banater Zeitung	22	19	16	4	2
Szabad Szo	24	24	13	10	1
Banatske Novine	14	14	7	5	2
Studioul de radio	38	27	31	7	-
Total	121	107	89	27	5

În acel moment existau patru locuri vacante de ziaristi, unul la *Drapelul roșu* și trei la Studioul de radio.⁴⁰

În privința structurii pe naționalități a ziaristilor, aceasta se prezenta astfel: 35,5% erau români, 23,2% germani, 19,9% maghiari, 17,3% sârbi și 4,1% alte naționalități.

Structura de vârstă a celor care lucrau în presa timișoreană era următoarea:

Publicația	Până la 30 de ani	Între 30-40 de ani	Între 40-50 de ani	Peste 50 de ani
Drapelul roșu	3	9	10	1

⁴⁰ Ibid., d. 79/1972, 28-29.

Publicația	Până la 30 de ani	Între 30–40 de ani	Între 40–50 de ani	Peste 50 de ani
Neue Banater Zeitung	5	9	7	1
Szabad Szo	2	9	9	3
Banatske Novine	1	4	8	1
Studioul de radio	8	20	9	1
Total	19	51	43	7

Astfel, în conformitate cu cerințele nomenclatorului de încadrare pe funcții, corespundeau criteriilor stabilite de către conducerea PCR 96 de ziariști, neîncadrându-se în aceste norme 25 de jurnaliști.⁴¹

Secția de propagandă a Comitetului județean al PCR Timiș a indicat conducerilor redacțiilor să îndrume cadrele care aveau posibilități ca încă din toamna aceluia an să-și continue studiile, propunându-se în privința celor care au depășit vârsta de 45 de ani analizarea situației de la caz la caz, urmând a fi cerute derogările necesare pentru cei care aveau merite profesionale, cei fără perspectivă fiind transferați treptat în alte funcții. În acest sens, au fost propuse pentru derogare, trebuind a se interveni pentru aceasta la Secretariatul C.C. al PCR, 11 cadre.⁴² Pentru completarea locurilor vacante, precum și a celor ce se vor elibera prin încadrarea în alte munci a cadrelor necorespunzătoare, ziarele dispuneau de circa 15 propuneri din rândurile colaboratorilor și corespondenților.

În privința pregătirii politice, 20 de ziariști au absolvit sau urmau cursurile Academiei “Ștefan Gheorghiu”, 29 au terminat sau urmau alte școli de partid ori pentru pregătirea ziariștilor, 35 au finalizat sau urmau cursurile Universității serale de marxism-leninism, iar 37 de ziariști nu au absolvit cursuri ale școlilor de partid, marea lor majoritate fiind dintre cei încadrați în redacție în ultimii ani. Trebuiau luate măsuri pentru înscrierea personalului redacțional la școlile de partid, inclusiv pe calea reciclării, îndeosebi la Studioul de radio (unde 24 de angajați nu au urmat școli de partid).

Totodată, în vederea îmbunătățirii întregii activități de selecționare, creștere și promovare a cadrelor, îndeosebi din rândul muncitorilor, era necesar ca, până la sfârșitul anului, redacțiile să-și constituie, cu sprijinul organelor și organizațiilor de partid, o rețea de corespondenți voluntari în principalele

⁴¹ Ibid., 29. Pe redacții situația era următoarea: la *Drapelul roșu* corespundeau criteriilor de studiu 23 de cadre (totalitatea colectivului), la *Neue Banater Zeitung* 16 cadre corespundeau aceluiași criterii, iar 6 nu, la *Szabad Szo* corespundeau 17, 7 nu; la *Banatske Novine* 9 întruneau condițiile, 5 nu; iar la Studioul de radio 30 da, 8 nu.

⁴² Ibid., 31.

întreprinderi industriale, de construcții, în alte unități economice, precum și subredacții voluntare în municipii, orașe și comune.

Până la 30 august 1972, Secția de propagandă a Comitetului județean al PCR, împreună cu colegiile de redacție și organizațiile de partid de la ziare și Studioul de radio, avea obligația de a prezenta spre aprobarea Secretariatului Comitetului județean al PCR componența rețelei de corespondenți voluntari și a subredacțiilor voluntare. Periodic era necesar să se organizeze cu corespondenții voluntari consfătuiri și schimburi de experiență ce vor fi prevăzute în planurile tematice trimestriale ale publicațiilor și Studioului de radio. Pentru pregătirea cadrelor redacționale existente, precum și a celor ce urmau a fi promovate în perspectivă, Filiala Uniunii Ziariștilor, împreună cu conducerile redacțiilor și cu sprijinul Secției de propagandă, aveau îndatorirea de a elabora anual programe speciale de pregătire politico-profesională, iar conducerile redacțiilor împreună cu Secția de propagandă să întocmească un program de perspectivă privind reciclarea întregului personal redacțional.⁴³

În vederea înscrierii la cursurile Facultății de ziaristică a unor elemente tinere, de perspectivă, în special din mediul muncitoresc, conducerile redacțiilor trebuiau să prezinte până la data de 15 februarie 1973 câte 10 propuneri, iar până la 30 august 1972 programe speciale privind toate problemele legate de creșterea, educarea și promovarea cadrelor.⁴⁴ Într-o notă a Secției de presă a CC al PCR erau precizate condițiile de selecție privind Facultatea de ziaristică, cursurile cu frecvență: candidații trebuiau să provină din întreprinderi, instituții, organizații de masă și obștești, din redacții, cu studii medii sau echivalente, să fie membrii de partid sau UTC și să aibă un stagiu în producție de minim un an de zile.

În ianuarie 1973, redacțiile și filialele Uniunii ziariștilor urmau să organizeze un prim concurs de selecție pentru candidați, în care aceștia trebuiau să redacteze reportaje, portrete, însemnări etc., care erau înaintate până la sfârșitul lunii redacțiilor respective. În perioada 31 ianuarie – 2 februarie redacțiile organizau concursul de selecție a candidaților, care consta dintr-o probă de compoziție gazetărească (impusă sau la libera alegere) și completarea unui test orientativ de cultură generală. Cei selectați pentru a candida la Facultate de ziaristică erau supuși verificării și aprobării organelor locale de partid, după care se întocmeau listele nominale cu cei propuși pentru examenul din iulie 1973, care trebuiau trimise, prin intermediul Comitetului județean al PCR Timiș, secțiilor Presă și Cadre ale CC al PCR.⁴⁵

În cursul anului 1973, Administrația Presei de partid din Timișoara a

⁴³ Ibid., 33–34.

⁴⁴ Ibid., 35.

⁴⁵ Ibid., 55–56.

întocmit un material intitulat “Situția realizării principalilor indicatori pe anul 1972 la presa locală de partid din Timișoara”, în care se sublinia că în centrul preocupărilor a stat găsirea celor mai eficiente soluții pentru obținerea de venituri cât mai mari în scopul realizării și depășirii beneficiilor planificate și a reducerii din pierderi la ziarele prevăzute cu dotație. Se preciza că în anul 1972 au fost utilizate mai eficient coloanele ziarelor, prin scoaterea publicității din cele patru pagini și editarea foii publicitare.

În privința principalilor indicatori, situația se prezenta astfel:

Explicații	Planificat	Realizat	%
Total venituri	9.854,7	11.599,4	118
Din care Difuzare	6084,7	6129	101
Publicitate	3.665,0	5.391,7	147
Total cheltuieli	Planificat	Realizat	%
Beneficiul la <i>Drapelul roșu</i>	3.301,0	4.225,4	128
Pierderi la ziarele prevăzute cu dotație	2.338,7	2.041,5	87
Beneficiu de vărsat la buget	938,7	2.159,8	230*

* SJANT, *fond Comitetul județean Timiș al PCR*, d. 44/1973, 29.

Realizările prețului de cost se prezentau astfel: *Drapelul roșu* – 98%; *Neue Banater Zeitung* – 88%; *Szabad Szo* – 107%; *Banatske Novine* – 99%.

În privința tirajului situația era următoare:

Ziarul	Plan	Realizat exemplare	%
<i>Drapelul roșu</i>	54000	55410	101
<i>Neue Banater Zeitung</i>	12000	13447	112
<i>Szabad Szo</i>	11000	10203	93
<i>Banatske Novine</i>	3000	2857	95

Se aprecia că în anul 1972 au fost obținute rezultate frumoase, depășindu-se beneficiul planificat de vărsat la buget cu 1.220.900 lei, iar la cheltuieli depășirea a fost determinată de apariția foii publicitare la ziarele *Drapelul roșu* și *Neue Banater Zeitung*, cheltuieli care nu au fost cuprinse în plan. În privința depășirii prețului de cost la *Szabad Szo*, aceasta a fost determinată de nerealizarea tirajului planificat. Depășirea beneficiului planificat s-a datorat în primul rând de depășirea planului de publicitate, cât și din depășirea veniturilor din difuzare la *Drapelul roșu* și *Neue Banater Zeitung*.

Pe ziare, depășirea veniturilor din publicitate se prezenta astfel: *Drapelul*

roșu – 1.261.8 mii lei; *Neue Banater Zeitung* – 63.9 mii lei; *Szabad Szo* – 319,2 mii lei; *Banater Novine* – 81,8 mii lei.⁴⁶

În anul 1973 *Drapelul roșu* a atins un tiraj de 60.000 de exemplare, *Neue Banater Zeitung* 16.000 de numere, *Szabad Szo* 10.000 de exemplare, în timp ce săptămânalul *Orizont* avea un tiraj de 4.500 de exemplare, iar *Banatske Novine* 3.200 numere. În Timișoara mai apărea de două ori pe an revista *Knijevni Jivot* în 1.500 de exemplare.

Studioul de radio și televiziune Timișoara avea emisiuni zilnice de patru ore și jumătate în limbile română, germană și sârbă, deținând și un car de reportaj TV, prin intermediul căruia se realizau unele emisiuni pentru postul național de televiziune.⁴⁷

Hotărârile luate în anul 1974 de către conducerea de partid și de stat au afectat presa centrală și locală din România. Astfel, în cadrul ședinței Secretariatului CC al PCR din 1 mai 1974 s-a decis reducerea tirajelor, formatului, numărului de pagini și ritmului de apariție ale ziarelor și revistelor, precum și suprimarea unora dintre ele, iar aceste măsuri au dus la restrângerea cu mai mult de o pătrime a personalului din redacții.⁴⁸

Nicolae Ceaușescu sublinia că aceste hotărâri au fost luate pentru a se evita “unele paralelisme și consumul excesiv de hârtie”, județul Timiș fiind totuși “norocos”, rămânând cu trei ziare (român, german, maghiar).⁴⁹ În privința revistei *Orizont*, liderul comunist român decidea următoarele: *Orizontul* – Timișoara – format mic, 8–10 pagini.⁵⁰

De asemenea, și Decretul 140/1974 a avut consecințe nefaste asupra presei, reprezentând un model pentru editorii de presă în vederea structurării organizatorice a publicațiilor. În urma adoptării acestuia, a fost elaborată o “Notă privind stabilirea normelor de structură și numărul maxim de persoane pentru ziarele de partid”, care a prevăzut, printre altele, reducerea posturilor din redacții.⁵¹

În urma aplicării decretului 140/1974, redacția ziarului *Banatske Novine* se afla în situația de a reduce paginile gazetei de la 20 la 8 săptămânal, punându-se în aceste condiții problema renunțării totale sau parțiale la următoarele

⁴⁶ Ibid., 30.

⁴⁷ Ibid., d. 97/1973, 288.

⁴⁸ Mihnea Berindei, Dorin Dobtincu, Armand Goșu, *Istoria comunismului din România*, vol. III, Documente. Nicolae Ceaușescu (1972–1975) (Iași: Polirom, 2016), 247.

⁴⁹ Ibid., 250–251.

⁵⁰ Ibid., 254.

⁵¹ Emilia Șercan, *Cultul secretului. Mecanismele cenzurii în presa comunistă* (Iași: Polirom, 2015) <https://books.google.ro/books?isbn=973504756x>, accesat la data de 28 iunie 2019. În același an a apărut Legea presei nr.3/1974, vezi <https://lege5.ro/Gratuit/.../legea-presei-din-republi-ca-socialista-romania-nr.-3-1974>, accesat la 28 iunie 2019.

suplimente și pagini: suplimentul de patru pagini pentru cultură, artă și literatură, ce apărea o dată la două luni; suplimentul pentru pionieri și elevi în patru pagini, ce apărea la două luni o dată; se preciza că aceste două suplimente, plus montajele literar-muzicale, piesele de teatru, monologurile, piesele muzicale, poeziile etc. erau destinate și formațiilor căminelor culturale și școlare pentru pregătirea manifestărilor cultural-educative și pe care acestea nu aveau de unde să le procure în limba sârbă; dispăreau și rubricile bilunare destinate tineretului, femeilor, magazin, meridiane și sport, paginile lunare dedicate Liceului nr. 1 din Timișoara și reportajele literare privind frumusețile țării (monografii cu realizări deosebite din țară și din cele trei județe din vestul României).

Redactorul șef al publicației, M. Iovanovici, propunea acordarea a patru pagini (în total 16 pagini pe an) în vederea publicării materialelor de strictă necesitate pentru căminele culturale și pentru școli.⁵²

La consfătuirea cu secretarii cu probleme de propagandă ai Comitetelor județene de partid, desfășurată în cursul anului 1975, s-a trasat sarcina ca în presa județeană să nu se mai publice *in extenso* probleme de politică externă, ci cele mai semnificative știri pe scurt, iar articolele să nu fie prea lungi, cu mai multă adresă la experiențele pozitive sau la unele neajunsuri (credem că hotărârea a fost luată tot pentru a se economisi hârtia – n.n.). Se sublinia că au apărut tendințe de grandomanie privind unele publicații locale (tipărituri proprii, fiind dat exemplul unui județ care a vrut să scoată o monografie în care numai primul volum însuma 1.200 de pagini). Se mai atrăgea atenția ca să nu se mai tipărească nimic în afara planului de tipărituri care a fost aprobat.⁵³

În altă ordine de idei, în nenumărate rânduri Secretariatul Comitetului județean al PCR Timiș a criticat conducerea redacției ziarului *Drapelul roșu* pentru dese greșeli ce apăreau cu prilejul redactării și tipăririi publicației. În ciuda acestor atenționări, aceste greșeli încă apăreau, apreciindu-se că în numerele din 25 și 27 februarie 1976 au “apărut grave erori în conținutul unor materiale oficiale”. Astfel, în 25 februarie, în cadrul articolului care prezenta vizita la metroul din Moscova a delegației PCR prezentă la Congresul al XXV-lea al PCUS, au fost inversate două rânduri, nemaintelegându-se nimic din fraza respectivă. În ediția din 27 februarie au apărut mai multe greșeli. În prezentarea cuvântării lui Nicolae Ceaușescu la congresul respectiv, în pasajul referitor la războiul israeliano-palestinian din 1967 a fost consemnat anul 1976, iar în cronică privind desfășurarea congresului, N. Podgornâi a fost prezentat ca fiind “membru al Biroului Politic al PCR”. Totodată, în știrea referitoare la desfășurarea plenarei C.J.E.F.S. Timiș, generalul-locotenent Marin Dragnea a

⁵² SJANT, *fond Comitetul județean PCR Timiș*, d. 79/1973, 4.

⁵³ *Ibid.*, d. 37/1975, 4.

fost prezentat ca fiind prim-vicepreședinte al organismului respectiv, în realitate acesta deținând funcția de președinte. Cei vinovați erau propuși pentru a fi sancționați, pedepsele variind între vot de blam și retrogradări cu o categorie de la o lună la trei luni sau muștrare.⁵⁴

Tot în cursul anului 1976, Secția de propagandă a Comitetului județean al PCR Timiș a întocmit o “Informare asupra modului cum erau tratate problemele vieții de partid în ziarele *Drapelul roșu*, *Neue Banater Zeitung*, *Szabad Szo* și revista săptămînală *Banatske Novine*”⁵⁵, stabilindu-se ca sarcină pentru *Drapelul roșu* și *Neue Banater Zeitung* combaterea tendinței de emigrare a unor persoane, mai ales de naționalitate germană. Acestei activități, se arăta în continuarea documentului, trebuia să i se imprime un caracter mai sistematic și mai multă combativitate.⁵⁶

La 31 martie 1977, un telex venit de la CC al PCR (Secția de presă și radio-televiziune a CC al PCR) către Comitetul județean al PCR Timiș se referea la “Probleme prioritare pentru presa locală”. Astfel, trebuiau comentate concluziile prezentate de către Nicolae Ceaușescu privitoare la cutremurul de pământ din 4 martie (la ședința comună din 28 martie a Comitetului Central al PCR, Marii Adunări Naționale, Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale și activului central de partid și de stat) și analizată politica externă a României, cuprinsă în expunerea liderului român. În continuare, documentul se referea la “Probleme speciale care trebuie să facă obiectul unei acțiuni de presă susținute și de durată” și care erau: emigrația, respectiv, argumentarea fundamentală a poziției României de dezaprobare a încurajării și organizării acesteia; explicarea complexului de factori care determina Occidentul să intensifice campania de stimulare a emigrării; să se arate clar că România se opunea emigrării și nu va mai elibera niciun fel de autorizație în acest scop; condamnarea campaniei occidentale ca reacționară și inumană, înfățișându-se condițiile de viață ale muncitorilor emigranți din țările capitaliste; presa, în mod special cea în limbile maghiară și germană, să oglindească opiniei publice, în special din rândul naționalităților conlocuitoare și să demonstreze convingător politica echitabilă dusă de România față de naționalitățile conlocuitoare, să dezvolte ideea de patrie căreia îi aparțin toți cetățenii și care aparține tuturor cetățenilor.

În privința reîntregirii familiei, presa avea îndatorirea să arate că statul român manifesta înțelegere pentru acele cazuri care “se înscriu în modul de definire a familiei în dreptul român (părinți, copii, frați, minori)”, precizându-se că pentru celelalte solicitări nu vor mai fi acordate autorizații în acest sens, iar

⁵⁴ Ibid., d. 32/1976, 1–3.

⁵⁵ Ibid., 42.

⁵⁶ Ibid., f. 44. Analiza era efectuată pe perioada ianuarie-octombrie 1976.

cererile de căsătorie cu persoane de altă cetățenie vor fi soluționate doar în cazuri bine justificate.

Trebuia, de asemenea, demascată racolarea specialiștilor, oamenilor de știință, a unor intelectuali cu pregătire superioară, practică ce era folosită atât de către SUA cât și de alte state capitaliste dezvoltate, în special pe seama țărilor în curs de dezvoltare, trebuind condamnată această “practică veroasă” de către intelectualitatea științifică și tehnică.

În privința drepturilor omului, urma a fi dusă o acțiune susținută de dezvăluire a “viciilor sociale incurabile ale capitalismului”: încălcarea dreptului la muncă, segregarea rasială, drama incertitudinii tinerei generații, consumul de droguri, prostituția, pornografia, creșterea parazitismului, a criminalității. În acest scop urmau a fi folosite materiale proprii, cât și cele primite de la Agerpres.

Presa trebuia să publice articole și despre denigratorii țării din interior, arătând că aceștia erau foști exploataitori, elemente reacționare, foști legionari, care au slujit și erau dispuși să slujească dușmanilor. Se arăta că în unele cazuri cei acuzați de astfel de manifestări vor fi supuși discutării, judecării și condamnării colectivelor de oameni ai muncii, vor suferi rigorile legii. Pe baza indicațiilor primite, ziarele vor publica relatări privind punerea în discuție și condamnarea unor asemenea elemente. “În legătură cu acțiunile susmenționate, se vor lua măsuri pentru tratarea lor competentă, la un nivel publicistic ridicat, cu profunzime și forță de convingere”, conchideau instrucțiunile respective.⁵⁷

În privința revistei de cultură timișoreană *Orizont*, aceasta a apărut la 23 august 1949, fiind o publicație lunară, iar din data de 1 mai 1972 a apărut săptămânal (serie nouă)⁵⁸, la mijlocul anilor '70, Secția de propagandă a Comitetului județean al PCR Timiș elaborând o “Informare asupra modului în care sînt tratate de către revista *Orizont* problemele activității politico-ideologice și cultural-educative, contribuția sa la promovarea creației literar-artistice militante”. În acest sens se arăta că existau realizări importante, dar cu toate acestea, unele texte aveau o factură ideologică și estetică scăzută, revista continuând să rămână datoare cu promovarea mai consecventă a poeziei patriotice, a tratării, cu mijloace lirice, a eroismului oamenilor muncii, ca și a peisajului social și moral al țării, trebuind să acorde o mai mare atenție creației autorilor bănățeni. În domeniul prozei, în paginile revistei erau prezentate prea puține schițe, povestiri, iar unele dintre acestea nu aveau la bază corespondențe majore în viața socială, nu comunicau idei importante care să ilustreze fapte de viață, să declanșeze emoții estetice. Se aprecia că “Printr-o stăruitoare acțiune de investigație a activității scriitorilor din Banat, și mai ales prin comenzi speciale adre-

⁵⁷ Ibid., d. 47/1977, 66.

⁵⁸ Ibid., d. 300/1976, 2.

sate unui număr de poeți, prozatori români și de expresie germană, maghiară, sârbă se va putea realiza o continuă îmbunătățire a sectorului de poezie și proză care să reflecte chipul luminos al patriei, ofensiva noului în toate sectoarele de activitate, munca pilduitoare a comuniștilor și întregului popor”.⁵⁹ Documentul evidențiază că în articolele despre literatură se făceau referiri insistente la trecut, în dauna viziunii asupra prezentului, de exemplu scriindu-se despre literatura rurală că se vorbea în prea mică măsură despre cea care înfățișa transformările satului românesc contemporan.⁶⁰

Pe de altă parte, lectura unor materiale scotea în evidență lacune în pregătirea teoretică și politică a autorilor, dar și a colectivului de redacție, fapt ce diminuă eficiența lor educativă și formativă. Așa, de pildă, unele articole de literatură și artă păreau a-și propune doar relevarea “modernității” scriitorilor analizați, ocolind fondul creației acestora, valoarea ei instructiv-educativă. Era, de asemenea, inadmisibilă că în studii privitoare la Eminescu, Macedonski, Sadoveanu lipsea conținutul social al operei acestora, iar în unele articole erau prea puțin reflectate problemele majore ale aceluia moment din literatură și artă, precum cea a realismului, a responsabilității și angajării artistului, a asimilării creatoare a tradiției, a caracterului popular al artei, a raportului dintre arta clasică și cea contemporană, între arta profesionistă și cea amatoare, diversitatea de stiluri etc.⁶¹

Lipsurile manifestate se datorau și faptului că diriguitorii revistei nu au activat colegiul de redacție, nu au ținut o legătură permanentă cu membrii acestui organ colectiv de muncă în stabilirea tematicii planurilor trimestriale și de perspectivă. Totodată, unii redactori aveau abateri de la disciplina muncii, de la etica profesională, iar față de aceștia organizația de partid, conducerea revistei nu au luat o atitudine promptă și fermă, fapt ce se răsfrângea negativ asupra climatului din redacție și în activitatea redacțională.

În vederea îmbunătățirii activității revistei *Orizont* s-au propus următoarele măsuri: instituirea unei rubrici permanente care să trateze, într-o proporție mai mare și la o înaltă ținută, fenomenul politic și ideologic; acordarea unei atenții sporite tematicii istorice, relevându-se, cu sprijinul specialiștilor, faptele ce atestau continuitatea poporului român pe aceste meleaguri, momente și personalități din cadrul mișcării de eliberare națională și, în mod deosebit, popularizarea glorioaselor tradiții ale mișcării muncitorești, ale activității PCR în Banat; promovarea și în continuare, cu mai multă fermitate, a artei angajate, analizarea în mod principal, obiectiv, a fenomenului literar curent, cu precădere al celui timișorean și bănățean în contextul culturii naționale. O atenție

⁵⁹ Ibid., d. 32/1976, 10–11.

⁶⁰ Ibid., 12.

⁶¹ Ibid., 11.

sporită trebuia acordată creației tehnice și științifice, reorganizării colegiului de redacție, antrenându-l la studierea și dezbateră problemelor de fond ale activității. Se va institui metoda consultării sistematice a membrilor Asociației, a cadrelor de bază din institutele de învățământ superior și de cercetare timișorene, precum și a celor din alte sectoare pentru a valorifica mai bine potențialul științific și cultural din județ.⁶²

În privința recenziilor și notelor care apăreau în revistă, s-a constatat că un număr excesiv de mare al acestora se refereau la scriitori din alte părți ale țării, în timp ce rămăneau discutate insuficient aparițiile timișorene. În același timp, recenziile nu au oglindit lucrările cele mai importante din țară, neanalizându-se întotdeauna cărțile prin perspectiva utilității, a valorii lor.⁶³

La 7 ianuarie 1977 a fost elaborată și o analiză privind "Activitatea ziarelor *Drapelul roșu*, *Neue Banater Zeitung*, *Szabad Szo*, a revistelor *Banatske Novine* și *Orizont* și a Studioului de radio și televiziune Timișoara".

Se preciza că tirajul presei județene atingea circa 90.000 de exemplare la o apariție, cu 5000 de exemplare mai mult decât în condițiile fostei regiuni Banat, iar numărul orelor zilnice de emisie la Studioul de radio a crescut în ultimii 7-8 ani de la 3 ½ la 4 ½. În privința neajunsurilor, se sublinia că în paginile ziarelor se oglindeau destul de timid problemele Festivalului "Cântarea României".⁶⁴

Erau remarcate și preocupările insuficiente pentru relevarea rolului conducător al organelor și organizațiilor de partid, neputându-se vorbi despre apariția articolelor critice de profunzime, care să atace frontal neajunsurile, cauzele acestora și să indice, îndeosebi, direcțiile necesare. Cadrele de conducere și cele tehnice erau foarte rar deranjate în coloanele ziarelor, nefiind combătute suficient nici manifestările negative din viața spirituală a județului, respectiv lipsa de ancorare în realitățile socialiste a unor lucrări literar-artistice, slaba calitate artistică a unor spectacole ale teatrelor profesioniste și ale formațiilor de amatori etc. De asemenea, apăreau rar în presă portrete de muncitori fruntași, de alți oameni "înaintați", era insuficient oglindită contribuția femeii în viața politică, economică și socială a României.⁶⁵ Existau preocupări insuficiente pentru conținutul și ținuta publicistică a articolelor, apărând materiale cenușii, descriptive, titluri șablon, iar unele articole care abordau teme economice abuzau de descrieri tehnice, tehnologice (de ex. *Drapelul roșu*), existând încă multe articole lungi, cu introduceri și încheieri inutile, lozincarde.

Pe de altă parte, cronicile literare, mai ales cele din revista *Orizont*, erau în marea lor majoritate "călduțe", neevidențiind laturile negative ale noilor apariții,

⁶² Ibid., 12-13.

⁶³ Ibid., 12.

⁶⁴ Ibid., d. 47/1977, 67.

⁶⁵ Ibid., 68.

iar ziarele și revista *Orizont* nu erau suficient de prezente în viața științifică a Timișoarei, existând și o documentare superficială a gazetarului.

Biroul Comitetului județean al PCR Timiș considera că aceste neajunsuri se datorau carențelor existente în activitatea organizațiilor de partid, colegiilor de redacție, redactorilor șefi, a cadrelor redacționale care în ultimii doi ani au fost sancționate pentru diferite abateri de la etica profesională și pentru încălcarea unor norme de comportament în societate și familie (au fost sancționați 10 lucrători redacționali, a fost luată măsura extremă de excludere din partid a unui cadru redacțional, iar “doi lucrători cu muncă politică de la *Neue Banater Zeitung* au solicitat plecarea definitivă din țară”).⁶⁶ În privința direcțiilor principale ale perfecționării activității publicistice, acestea trebuiau să combată cu fermitate concepțiile străine, idealiste, retrograde, să transmită cunoștințele științifice despre natură și societate, să militeze consecvent pentru înfăptuirea politicii interne și externe a PCR și a statului român. Trebuia, de asemenea, reprezentată mai bine activitatea științifică, artistică, culturală a județului și imprimat mai mult dinamism și mobilitate în inițierea de rubrici și emisiuni sugestive, cu mare putere de pătrundere în mase.⁶⁷ Era necesară și o prezentare mai veridică a momentelor de seamă din istoria țării, a tradițiilor revoluționare ale PCR, precum și dezvoltarea în conștiința fiecărui cetățean, indiferent de naționalitate, a sentimentului de dragoste față de glia în care s-a născut el și strămoșii săi.

Ziariștii aveau îndatorirea de a acorda o atenție mai mare problemelor vieții și muncii tineretului și copiilor, ale educării acestora în spiritul dragostei profunde față de țară, de trecutul glorios, revoluționar al poporului român. Totodată, era obligatoriu să se manifeste intransigență față de lipsuri, să se pledeze pentru promovarea noului în toate domeniile de activitate, să fie stimulată arta inspirată din realitățile socialismului, combătute fenomenele și tendințele negative din sfera literaturii și artelor, precum și să se acorde atenția cuvenită Festivalului “Cântarea României”.

Pentru eradicarea deficiențelor se impuneau următoarele măsuri: urmărirea mai atentă a materialelor critice, ridicarea calității și eficienței publicațiilor, astfel încât să fie imposibilă apariția unor articole mediocre, cenușii, plate, iar în acest sens trebuiau înlăturate stilul schematic, rutina, tendințele de factologie, de monotonie și uniformizare și stimulat spiritul de inovație, creativitatea colectivelor redacționale pentru a asigura fiecărei publicații și emisiuni o mai mare atractivitate și forță de convingere.

În continuarea documentului se preciza că șablonul, formulele stereotipe,

⁶⁶ Ibid., 69.

⁶⁷ Ibid., 70.

frazele de circumstanță își aveau originea în slaba pregătire profesională și politico-ideologică, în insuficienta cunoaștere a realității de către ziariști. Ziarul trebuia să fie puternic ancorat în realitatea socială, în dezbaterile de idei ce se afla la ordinea zilei, să fie redactat clar, cursiv, viu. Era obligatoriu să crească răspunderea față de cuvântul scris, respectarea cu strictețe a adevărului, perfecționarea profesională, cultural-științifică, afirmarea în toate împrejurările a unor înalte calități moral-politice, toate aceste cerințe constituind îndatoririle esențiale ale profesiei de ziarist.

Totodată, era necesar ca organizațiile de partid, conducerile redacțiilor, sindicatul lucrătorilor din presă și edituri să organizeze mai des dezbateri profesionale, schimburi de experiență și de opinii, simpozioane, sesiuni de comunicări și referate, participarea la cursuri de limbi străine și la cercurile de mânăuire a aparatului tehnice de presă, să inițieze dialoguri, mese rotunde, expuneri pe teme politico-ideologice și cultural-științifice, susținute de către cadre de conducere din aparatul de partid și de stat, oameni de știință și de cultură.⁶⁸ Pe de altă parte, organele de partid, conducerile redacțiilor trebuiau să-și îmbunătățească activitatea de selecționare și de promovare în munca redacțională a unui număr mai mare de cadre, membri de partid – proveniți mai ales din rândul muncitorilor – cu o temeinică pregătire politică, ideologică, cu o comportare morală ireproșabilă. Era obligatoriu să fie luate măsuri pentru perfecționarea activității corespondenților voluntari, conducerile redacțiilor trebuind să organizeze mai multe întâlniri de lucru cu aceștia, să treacă la mărirea acestui colectiv cu oameni ai muncii din toate domeniile de activitate – îndeosebi tineri – care să poată fi îndrumați spre Facultatea de ziaristică și apoi promovați jurnaliști. De asemenea, colegiile de redacție trebuiau să stimuleze mai eficient activitatea pozitivă a corespondenților voluntari prin inițierea de concursuri și foto-expoziții pentru cele mai bune materiale. Se impunea diversificarea formelor de exprimare, astfel încât materialul scris să îndemne nu numai la lectură ci, mai ales, la acțiune, articolul cenușiu, lozincard și monoton, prefabricat și elaborat prin “metoda repetabilității” sufocând publicația, neatingându-și scopul. Se sublinia că jurnalismul solicita studiu profund, multilateral, o autoperfecționare continuă, cunoașterea a tot ce se publica în domeniul respectiv și, mai ales, cunoașterea realității sociale.⁶⁹

În îmbunătățirea activității presei județene un rol important revenea consiliilor de conducere, colegiilor de redacție, care trebuiau să devină tot mai viabile, să studieze și să dezbată problemele de fond ale activității publicistice, să adopte hotărâri concrete a căror îndeplinire să fie urmărită sistematic de către redactorii șefi.⁷⁰

⁶⁸ Ibid., 71–72.

⁶⁹ Ibid.

⁷⁰ Ibid., 73.

În material se mai constata faptul că în revista *Orizont* apăreau prea multe convorbiri, materiale ample pe pagina întâi cu personalități din București, din alte centre culturale ale țării. Pe de altă parte, în articolele consacrate lui Nicolae Labiș cu prilejul comemorării a douăzeci de ani de la moartea poetului, era relevat în prea mică măsură mesajul comunist, revoluționar al acestuia.⁷¹

În concluzie, în anii '70 ai secolului trecut controlul partidului comunist asupra presei devenea tot mai evident, o schimbare profundă în privința raporturilor dintre PCR și presă având loc după deciziile din sfera ideologică adoptate în anul 1971 (la care s-au adăugat măsurile luate în 1974). Prin hotărârile respective s-a urmărit creșterea rolului conducător al partidului în toate domeniile de activitate politico-educative, iar presa, în acest context, devenea un instrument al PCR care trebuia să evidențieze realitatea socialistă din România și să combată influențele ideologice burgheze, precum și mentalitățile retrograde de orice fel. La rândul lor, publicațiile cultural-artistice aveau menirea de a promova, în primul rând, arta și literatura socialistă militantă, de a combate tendințele de rupere a creației de realitățile socialiste.

Noile teze ideologice au avut un impact negativ și asupra statutului jurnalistului, care devenea un activist de partid în acest domeniu de activitate. Ca urmare a hotărârilor din 1971 a crescut controlul Comitetului județean PCR Timiș asupra presei timișorene, acesta fiind exercitat prin Secția de propagandă, Biroul și Secretariatul Comitetului județean de partid. Conform sarcinilor care au fost trasate de către organismele politice mai sus menționate, în presa timișoreană trebuia reflectată, în primul rând, activitatea organizației județene de partid, viața politică, socială, economică și culturală din județul Timiș.

În perioada pe care am analizat-o factorii politici locali au atras în permanență atenția asupra necesității întăririi caracterului partinic, militant al tuturor articolelor și emisiunilor, subliniindu-se că apăreau articole (ce abordau teme politice, economice, sociale) cu puternic iz formalist, schematic, care utilizau formule șablon. De asemenea, nu a fost luată o poziție clară față de curentele reacționare din filosofie, estetică, față de doctrinele politice occidentale, nu erau prezentate îndeajuns "racilele capitaliste". În privința revistei literare *Orizont*, se atrăgea atenția că unele articole aveau o factură ideologică și estetică scăzută, nefiind îndeajuns ogândit nici festivalul "Cântarea României" (lacună întâlnită și în celelalte ziare).

În consecință, trebuiau combătute ferm fenomenele și tendințele negative din literatură și artă, stimulată arta angajată, inspirată din realitățile socialiste. Autoritățile județene de partid au ajuns la concluzia că toate aceste minusuri se datorau și faptului că o parte dintre redactori, în special cei tineri, aveau un

⁷¹ Ibid., 75.

nivel de pregătire ideologică scăzut, fapt ce impunea intensificarea muncii politico-ideologice în redacții și creșterea rolului organizațiilor de partid.

Toate aceste critici ne determină să apreciem că jurnaliștii timișoreni nu au respectat întru-totul “comandamentele ideologice” emise de către conducerea PCR. Comitetul județean PCR Timiș a urmărit cu atenție dacă în articolele apărute se strecurau greșeli de conținut, iar cei care le comiteau erau sancționați, uneori (conform părerii noastre) aceste măsuri fiind prea severe față de erorile comise.

În perioada la care ne referim, presei timișorene i s-a impus din partea conducerii superioare de partid să combată tendințele (tot mai numeroase) de emigrare, regiunea fiind confruntată cu acest fenomen datorită solicitărilor de plecare în RFG a șvabilor bănățeni, jurnaliștii având ca sarcină și combaterea acțiunilor de denigrare a regimului (Nicolae Ceaușescu s-a confruntat în 1977 cu mișcarea inițiată de către Paul Goma), condamnarea “racolărilor specialiștilor de către statele occidentale” sau tratarea spinoasei probleme privind respectarea drepturilor omului. Pe lângă aceste comenzi ideologice, unele dintre măsurile prevăzute de către autoritățile județene de partid erau pozitive, respectiv reflectarea mai amplă a culturii bănățene, a aportului adus de către aceasta la îmbogățirea culturii naționale, prezentarea unor momente importante din istoria Banatului și a României, propunându-se ca pentru atingerea acestor obiective să fie angrenați scriitori, oameni de cultură, de știință, istorici.

Autoritățile comuniste au fost preocupate în perioada pe care ne-am propus să o cercetăm și de formarea viitorilor ziariști, ca și de perfecționarea profesională și politică a acestora, aceasta cu atât mai mult cu cât la începutul anilor '70 încă existau jurnaliști care nu aveau studiile necesare.

Pe lângă aspectele negative, respectiv obligativitatea unei origini politice sănătoase, o triere severă din punct de vedere politic a dosarelor depuse pentru concurs, recrutarea cu precădere a viitorilor candidați din rândul muncitorilor (desigur, nu contestăm faptul că existau și talente jurnalistice în acest mediu profesional), trebuie să subliniem faptul că se avea în vedere și aptitudinile profesionale ale concurenților. Totodată, se arăta necesitatea perfecționării și autoperfecționării continue a ziariștilor, cunoașterea unor limbi străine, respectarea strictă a adevărului, creșterea calității articolelor și a emisiunilor radio.

În altă ordine de idei, autoritățile de partid au fost preocupate de situația financiară a publicațiilor, la nivelul județului Timiș aceasta prezentându-se bine în perioada 1970–1977, o contribuție la stabilitatea financiară având-o și reclamele publicitare. Trebuie să evidențiem și faptul că în acei ani tirajul presei timișorene era în creștere. Mai trebuie amintită și inițiativa laudabilă a autorităților de a se crea un post local de televiziune, în acest sens fiind luate primele măsuri.

În anii '70 ai secolului al XX-lea media timișoreană, la fel ca cea din întreaga

România, a fost obligată să servească interesele unui partid și sistem politic autoritar, dar în ciuda acestui fapt, ziarele și revistele din Banat, precum și Studioul de radio teritorial au reușit, cu profesionalism, să realizeze o serie de rubrici lăudabile, în special în domeniul cultural, artistic și științific.

ROMANIAN COMMUNIST PARTY'S CONTROL OF MEDIA IN TIMIȘOARA, IN THE 1970S

Abstract

The present study aims to analyze the relations between the political decisional factors and press in Timișoara, in the 1970s. There were the following papers in Timișoara between 1970 and 1977: Drapelul roșu, Neue Banater Zeitung (German language), Szabad Szo (Magyar language), Banatske Novine (magazine, Serbian language), and the literary revue Orizont, all of them with an important circulation. The local Radio studio was also running then.

Even if the years of 1965–1971 are better known as providing a relative political freedom, press in Romania went away with the RCP control; relations between the party and media deeply changed in the summer and fall of 1971, after the decisions taken by the leaders of the R. C. P. So, media was obliged both to put in light the socialist reality in Romania and to combat with the ideological bourgeois influences and retrograde mentality.

The cultural revues had to promote the “involved” militant socialist arts and literature, and criticize the tendencies to separate the artistic creation from the socialist realities; it was the way the Romanian press became an instrument of the RCP. The journalist’ rules were changed too, so that one became a Party activist in that occupational field. Following the above decisions media in Timișoara was controlled by the Section of Propaganda, the Secretariate, and the County Chancery of the RCP; all those organisms periodically analyzed the activity of journals, revues and the territorial Radio Studio.

1974 was also an important but baleful year for Romanian media due to the central decisions to reduce copies, formats, numbers of pages, and periodicity of journals; all those measures touched the press in Timișoara too (Banatske Novine – for instance)

Media in Timișoara had mainly to emphasize at that time the activity of the county Party organization, and the political, economical, social and cultural-scientific life in the county. The county authorities attracted the journalists’ attention on the necessity to strengthen the Party militant spirit of all the articles and broadcastings as they considered that trite expressions still were published in articles with a strong formalist shape. The analyses also underlined that there was no clear position both against reactionary philosophic or aesthetic schools and political Occidental doctrines, the capitalist “drawbacks” being so not sufficiently presented. Such critical observations make us believe that the journalists in Timișoara didn’t comply integrally with the “ideological orders” of the Party.

But we have also to note that besides those “political commands”, there were some positive measures taken by the RCP County Committee: a more extensive mirroring of the culture in the Banat, or of important moments of the history of the Banat and Romania.

The communist authorities were also concerned with the future journalists’ professional

training, as long as there were still unschooled journalists at the beginning of the 1970s. I have to observe that the professional vocation of the ones who applied for was taken into consideration besides the negative aspects – need of a “healthy” political origin, the candidates’ deeds severe political examination or recruiting the candidates from the workers’ class especially.

In spite of how media was obliged in the 1970s to serve the interests of a party and of a totalitarian system, the journalists in the Banat succeeded to give a series of professional headings, particularly in the cultural and scientific fields.